

วุฒิสภา

เอกสารประกอบการพิจารณาเบื้องต้น

ร่าง

พระราชบัญญัติ

แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..)

พ.ศ.

(คณะรัฐมนตรี และ

นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และคณะ เป็นผู้เสนอ)

อ.พ.(ร) ๓/๒๕๖๔

จัดทำโดย

สำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

www.senate.go.th

คำนำ

เอกสารประกอบการพิจารณาเบื้องต้นของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. เสนอโดย คณะรัฐมนตรี ต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๖๓ และได้เข้าสู่การพิจารณาของที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๕ ปีที่ ๒ ครั้งที่ ๑๑ (สมัยสามัญประจำปี ครั้งที่สอง) วันพุธที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๖๓

เอกสารประกอบการพิจารณาเบื้องต้นของร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ จัดทำขึ้นเพื่อเป็นข้อมูลสำหรับประกอบการพิจารณาของสมาชิกวุฒิสภาในเบื้องต้น ทั้งนี้ ก่อนที่สภาผู้แทนราษฎรจะลงมติเห็นชอบด้วยกับร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. และเสนอให้วุฒิสภาพิจารณาต่อไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ

สำนักกฎหมาย
สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
มกราคม ๒๕๖๔

เอกสารประกอบการพิจารณาเบื้องต้น

จัดทำโดย

นายนิติ ผาสุข	เลขาธิการวุฒิสภา
ร้อยตำรวจเอกหญิง วิริญญา ประสพสุข	รองเลขาธิการวุฒิสภา
นายทศพร แยมวงษ์	ผู้อำนวยการสำนักกฎหมาย
นายบุญสงค์ ทองอินทร์	ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานกฎหมาย ๑
นางสาวบุษกร วิทยานุกรณ์	นิติกรชำนาญการ
นางพวงผกา วรศิลป์	เจ้าพนักงานธุรการอาวุโส
นางสาวบุษบา เสือแป้น	เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน
นางสาวอลงกรณ์ ต้นเบ็ด	เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน

กลุ่มงานกฎหมาย ๑ สำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา โทร. ๐ ๒๘๓๑ ๙๒๘๘

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

ประเด็นสำคัญจากการอภิปรายของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในวาระที่หนึ่ง ชั้นรับหลักการ^๑

๑. เหตุผลที่จำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

๑.๑ การเสนอร่างพระราชบัญญัติ

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. เสนอโดย คณะรัฐมนตรี ต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๖๓ และได้เข้าสู่การพิจารณาของที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๕ ปีที่ ๒ ครั้งที่ ๑๑ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่สอง) วันพุธที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๖๓ โดยที่ประชุมเห็นชอบให้นำร่างพระราชบัญญัติซึ่งมีหลักการทำนองเดียวกันอีก ๑ ฉบับ ขึ้นมาพิจารณารวมกันไป คือ ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ซึ่งเสนอโดยนายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล กับคณะ เมื่อวันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๖๓

ทั้งนี้ ภายหลังจากผู้เสนอร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ได้แถลงหลักการและเหตุผล รวมถึงสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้อภิปรายแล้ว ที่ประชุมได้ลงมติในวาระที่หนึ่ง รับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวทั้ง ๒ ฉบับ พร้อมกันไป โดยถือเอาร่างพระราชบัญญัติของคณะรัฐมนตรีเป็นหลักในการพิจารณา

๑.๒ สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติ

๑.๒.๑ ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. เสนอโดย คณะรัฐมนตรี

รองนายกรัฐมนตรี (นายวิษณุ เครืองาม) ได้แถลงถึงหลักการและเหตุผล พร้อมทั้งได้กล่าวถึงสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. สรุปได้ ดังนี้

^๑ สามารถสืบค้นเอกสารแนบระเบียบวาระ เอกสารประกอบการพิจารณา และบันทึกการประชุมในวาระที่หนึ่ง ชั้นรับหลักการ ได้จากเว็บไซต์ E-Library ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร <https://library2.parliament.go.th/library/home.html> หรือสแกนข้อมูลผ่าน QR CODE หมายเลข ๑ ถึง ๕ ในหน้าที่ ๑๐

หลักการของร่างพระราชบัญญัตินี้ คือ แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา
ดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดอายุครรภ์สำหรับความผิดฐานหญิงทำให้ตนเองแท้งลูกหรือยอมให้ผู้อื่น
ทำให้ตนเองแท้งลูก (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๓๐๑)

(๒) เพิ่มเหตุยกเว้นความผิดฐานทำให้แท้งลูก (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๓๐๕)

สำหรับเหตุผลของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..)
พ.ศ. คือ โดยที่ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยที่ ๔/๒๕๖๓ ลงวันที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓ วินิจฉัยว่า
บทบัญญัติความผิดฐานหญิงทำให้ตนเองแท้งลูกหรือยอมให้ผู้อื่นทำให้ตนเองแท้งลูก ตามมาตรา ๓๐๑
แห่งประมวลกฎหมายอาญา ขัดหรือแย้งต่อมาตรา ๒๘ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เนื่องจาก
การทำแท้งหรือการยุติการตั้งครรภ์เป็นปัญหาทั้งทางสังคม ทางการแพทย์ และทางกฎหมายที่มีความละเอียดอ่อน
รวมทั้งเป็นประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมและศีลธรรม ซึ่งถือว่าเป็นความผิดทางอาญาและ
กำหนดโทษแก่หญิงเพียงฝ่ายเดียวที่ทำให้ตนเองแท้งลูกหรือยอมให้ผู้อื่นทำให้ตนเองแท้งลูก ทั้งนี้ ความผิดฐาน
ทำให้แท้งลูกมีเจตนารมณ์และคุณธรรมทางกฎหมายที่ต้องการคุ้มครองชีวิตของทารกในครรภ์ โดยเห็นถึง
ความสำคัญและคุณค่าของชีวิตมนุษย์ที่กำลังจะเกิดมา แต่เนื่องจากรากฐานของสังคมไม่ได้ขึ้นอยู่กับการเห็น
คุณค่าของชีวิตมนุษย์เพียงเท่านั้น แต่ยังต้องมีปัจจัยอื่นที่สำคัญเป็นรากฐานของสังคมประกอบด้วย
เช่นเดียวกับการคุ้มครองสิทธิในการมีชีวิตของทารกในครรภ์ หากมุ่งคุ้มครองสิทธิของทารกในครรภ์
เพียงอย่างเดียว โดยมิได้พิจารณาการคุ้มครองสิทธิของหญิงผู้ตั้งครรภ์อันมีมาก่อนสิทธิของทารกในครรภ์
เป็นสิ่งที่อาจส่งผลกระทบต่อหญิงไม่ได้รับความเป็นธรรมและถูกกีดกันหรือจำกัดสิทธิในเนื้อตัวร่างกายของหญิง
ซึ่งเป็นสิทธิตามธรรมชาติ อันเป็นสิทธิพื้นฐานของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพ
ที่จะกระทำการใดหรือไม่กระทำการใดต่อชีวิตและร่างกายของตนได้ทราบเท่าที่การกระทำนั้นไม่ไปรบกวน
หรือล่วงล้ำเข้าไปในสิทธิหรือเสรีภาพของผู้อื่น รวมทั้งยังส่งผลกระทบต่อสิทธิในการกำหนดเจตจำนงของ
หญิงตั้งครรภ์ที่ครอบคลุมไปถึงสิทธิในการตัดสินใจของหญิงว่าจะยุติการตั้งครรภ์หรือตั้งครรภ์ต่อไปหรือไม่
การคุ้มครองสิทธิของทารกในครรภ์และสิทธิของหญิงตั้งครรภ์ต้องให้เกิดความสมดุลกันโดยอาจต้องนำ
ช่วงระยะเวลาการตั้งครรภ์มาเป็นหลักเกณฑ์ในการพิจารณา การปฏิเสธสิทธิของหญิงโดยปราศจาก
การกำหนดเงื่อนไขหรือเงื่อนไขที่เหมาะสมดังเช่นมาตรา ๓๐๑ แห่งประมวลกฎหมายอาญาเป็นการจำกัด
สิทธิและเสรีภาพของหญิงเกินความจำเป็น ประกอบกับรัฐมีหน้าที่กำหนดให้มีมาตรการส่งเสริมให้บุคคล
ใช้สิทธิและเสรีภาพโดยจัดให้มีมาตรการในการยุติการตั้งครรภ์ที่ปลอดภัยถูกต้องตามกฎหมาย ไม่กระทบต่อ
การใช้สิทธิของหญิง และในขณะเดียวกันก็ต้องเข้าไปดูแลและคุ้มครองชีวิตของทารกในครรภ์มิให้ถูกกระทบ

สิทธิในการมีชีวิตด้วยเช่นกัน บทบัญญัติมาตรา ๓๐๑ แห่งประมวลกฎหมายอาญา จึงกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกายของหญิงเกินความจำเป็น ไม่เป็นไปตามหลักแห่งความได้สัดส่วน และเป็น การจำกัดสิทธิและเสรีภาพตามมาตรา ๒๘ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย นอกจากนี้ ศาลรัฐธรรมนูญ ยังได้ให้ข้อเสนอแนะด้วยว่าประมวลกฎหมายอาญาและกฎหมายที่เกี่ยวข้องเรื่องการทำแท้งสมควรได้รับการปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน สมควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติเกี่ยวกับ ความผิดฐานทำให้แท้งลูก โดยกำหนดอายุครรภ์สำหรับความผิดฐานหญิงทำให้ตนเองแท้งลูกหรือยอมให้ผู้อื่น ทำให้ตนแท้งลูกตามมาตรา ๓๐๑ รวมทั้งเพิ่มเหตุยกเว้นความผิดฐานทำให้แท้งลูกตามมาตรา ๓๐๕ ให้สอดคล้องกับคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญดังกล่าวและสอดคล้องกับสภาพการณ์ในปัจจุบันมากยิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) มีสาระสำคัญ ดังนี้

ร่างพระราชบัญญัตินี้มีสาระสำคัญเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา ดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดอายุครรภ์สำหรับความผิดฐานหญิงทำให้ตนเองแท้งลูกหรือยอมให้ผู้อื่น ทำให้ตนแท้งลูกขณะมีอายุครรภ์เกิน ๑๒ สัปดาห์ มีความผิดและต้องรับโทษ โดยลดอัตราโทษเป็นจำคุก ไม่เกิน ๖ เดือน หรือปรับไม่เกิน ๑๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๓๐๑)

(๒) เพิ่มเหตุยกเว้นความผิดฐานทำให้แท้งลูกให้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น ดังต่อไปนี้

(๒.๑) จำเป็นต้องกระทำเนื่องจากหากหญิงตั้งครรภ์ต่อไปจะเสี่ยงต่อการได้รับ อันตรายต่อสุขภาพทางกายหรือจิตใจของหญิงนั้น

(๒.๒) จำเป็นต้องกระทำเนื่องจากหากทารกคลอดออกมาจะมีความเสี่ยงอย่างมาก ที่จะได้รับผลกระทบจากความผิดปกติทางกายหรือจิตใจถึงขนาดทุพพลภาพอย่างร้ายแรง

(๒.๓) หญิงมีครรภ์เนื่องจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศ

(๒.๔) หญิงซึ่งมีอายุครรภ์ไม่เกิน ๑๒ สัปดาห์ยืนยันที่จะยุติการตั้งครรภ์แต่ต้องเป็น การกระทำของผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมและเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของแพทยสภา (แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๓๐๕)

๑.๒.๒ นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล ได้แถลงหลักการและเหตุผล พร้อมทั้งได้กล่าวถึงสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. สรุปได้ ดังนี้

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
(คณะรัฐมนตรี และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นผู้เสนอ รวมจำนวน ๒ ฉบับ)

หลักการของร่างพระราชบัญญัตินี้ คือ แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา
ดังต่อไปนี้

- (๑) ให้แก้ไขความผิดของบุคคลที่ทำให้ตนเองแท้งลูก (แก้ไขมาตรา ๓๐๑)
- (๒) ให้แก้ไขความผิดกรณีผู้ใดทำให้บุคคลแท้งลูก โดยบุคคลนั้นยินยอม (แก้ไขมาตรา ๓๐๒)
- (๓) ให้แก้ไขความผิดกรณีผู้ใดทำให้บุคคลแท้งลูก โดยบุคคลนั้นไม่ยินยอม (แก้ไข
มาตรา ๓๐๓)
- (๔) แก้ไขเพิ่มเติมข้อยกเว้นความรับผิดของผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมหรือผู้อยู่ภายใต้
การควบคุมของผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม (แก้ไขมาตรา ๓๐๕)

สำหรับเหตุผลของร่างพระราชบัญญัตินี้ คือ โดยที่ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยที่
๔/๒๕๖๓ ลงวันที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓ ว่ามาตรา ๓๐๑ แห่งประมวลกฎหมายอาญา ขัดหรือแย้งต่อ
มาตรา ๒๘ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย โดยให้ส่วนที่ขัดหรือแย้งดังกล่าวมีผลเมื่อพ้นกำหนด
สามร้อยหกสิบวันนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัย และให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ
ปรับปรุงแก้ไข มาตรา ๓๐๑ และมาตรา ๓๐๕ แห่งประมวลกฎหมายอาญา เพื่อให้สอดคล้องกับ
สภาพการณ์ อีกทั้งกฎหมายในปัจจุบันมิได้กำหนดเหตุที่อนุญาตทำแท้งให้ครอบคลุมถึงเกณฑ์อายุครรภ์
และกรณีสภาพจิตใจของบุคคลผู้ตั้งครรภ์ รวมถึงมูลเหตุเกี่ยวกับทารกในครรภ์ ในอันที่จะคุ้มครอง
บุคลากรทางการแพทย์ที่ให้บริการทำแท้งด้วยเหตุดังกล่าว และเพื่อให้เกิดความเท่าเทียมตามเพศสภาพ
และมีให้เกิดการตีตราเฉพาะเพศหญิงเท่านั้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

๑.๓ ความเป็นมาและเหตุผลความจำเป็นของร่างพระราชบัญญัตินี้

๑.๓.๑ รองนายกรัฐมนตรี (นายวิษณุ เครืองาม) ได้แถลงถึงความเป็นมาและเหตุผล
ความจำเป็นของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. สรุปได้
ดังนี้

เนื่องจากมีผู้ร้อง (นางสาวศรีสมัย เชื้อชาติ) ยื่นเรื่องเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญ
มีคำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติของประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๐๑ และมาตรา ๓๐๕ ขัดหรือแย้งต่อ
บัญญัติของรัฐธรรมนูญ หรือไม่

ในเวลาต่อมา ศาลรัฐธรรมนูญได้พิจารณาแล้ว จึงมีคำวินิจฉัยที่ ๔/๒๕๖๓ ลงวันที่
๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓ โดยศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า บทบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญา
มาตรา ๓๐๑ ขัดหรือแย้งต่อบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เนื่องจากการกำหนด

ความผิดของหญิงซึ่งทำให้ตนแท้งลูก หรือยอมให้ผู้อื่นทำให้ตนแท้งลูกและมีโทษทางอาญานั้น เจตนาเพื่อคุ้มครองสิทธิของทารกที่อยู่ในครรภ์มารดา เมื่อสถานการณ์โดยเฉพาะอย่างยิ่งเหตุผล ความจำเป็นและความคิดของคนในสังคมมีบริบทที่เปลี่ยนแปลงอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นประเทศไทย และนานาประเทศ อีกทั้งมีการปรับปรุงแก้ไขบทบัญญัติที่มีข้อความทำนองดังกล่าวไปแล้วเป็นส่วนใหญ่ ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีความเห็นว่า การจะคุ้มครองสิทธิของทารกที่อยู่ในครรภ์มารดา นั้น แม้จะมีเหตุผล และสมควรอยู่ แต่ในขณะเดียวกันก็ต้องคำนึงถึงสิทธิของหญิงผู้ตั้งครรภ์ ทั้งนี้ สิทธิของทารกที่อยู่ในครรภ์มารดาและสิทธิของหญิงผู้ตั้งครรภ์ซึ่งเป็นมารดาควรจะพิจารณาให้เกิดความสมดุลกัน ได้สัดส่วน ต้องกัน ดังนั้น การกำหนดว่าหญิงผู้ตั้งครรภ์ไม่สามารถทำแท้งได้ ไม่ว่าด้วยเหตุผลใด และไม่ได้คำนึงถึง ช่วงระยะเวลาการตั้งครรภ์นั้น เป็นเรื่องที่ไม่ถูกต้อง ไม่ว่าจะพิจารณาจากเหตุผลความจำเป็น ทางการแพทย์ หรือเหตุผลอื่นใดก็ตาม

สำหรับเหตุผลในการแก้ไขมาตรา ๓๐๑ ที่กำหนดให้หญิงซึ่งตั้งครรภ์สามารถทำแท้งได้ รวมถึงยินยอมให้ผู้อื่นทำแท้งตนได้ หากอายุครรภ์ไม่เกิน ๑๒ สัปดาห์ (๓ เดือน) ด้วยเหตุผล ทางการแพทย์ โดยได้เทียบเคียงกับมาตรการของต่างประเทศ คือ ประเทศเยอรมนี พิจารณาเห็นว่า หากอายุครรภ์ไม่เกิน ๑๒ สัปดาห์ สิ่งมีชีวิตในครรภ์มารดายังเป็นตัวอ่อน กรณีเช่นนี้ การทำแท้ง จึงสามารถทำได้ง่าย โดยไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพของหญิงผู้เป็นมารดา แต่หากอายุครรภ์เกินกว่า ๑๒ สัปดาห์ อาจจะมีความเสี่ยงต่อชีวิตและวิธีการทำแท้งอาจมีความซับซ้อน จึงได้มีการหารือกับ แพทย์สภาอย่างใกล้ชิดจนได้ข้อยุติว่า การกำหนดช่วงระยะเวลาการตั้งครรภ์ที่ยินยอมให้ทำแท้งที่ ๑๒ สัปดาห์ จึงเป็นที่มาของการแก้ไขมาตรา ๓๐๑ ให้ครอบคลุม และการแก้ไขมาตรา ๓๐๕ ซึ่งหลักการเดิม คือ การยกเว้นลงโทษบุคคลอื่นที่ทำให้หญิงแท้งลูก เพื่อประโยชน์กับเด็กที่อยู่ในครรภ์ มารดา โดยได้แก้ไขเพิ่มเติมให้มีข้อยกเว้นเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งได้แก้ไขเพิ่มเติมให้หญิงที่ทำแท้ง โดยที่ตนเองได้ตั้งครรภ์ ซึ่งเดิมมาตรา ๓๐๑ กำหนดโทษไว้ค่อนข้างสูง ในการแก้ไขครั้งนี้จึงได้ลดโทษลงมา ให้อยู่ในเกณฑ์ที่ไม่สูงเกินควร ทั้งนี้ ศาลรัฐธรรมนูญได้กำหนดค่าบังคับให้คำวินิจฉัยของศาลในส่วนที่ขัด หรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญมีผลเมื่อพ้น ๓๖๐ วัน นับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัย เพื่อให้โอกาส หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายประมวลกฎหมายอาญา และกฎหมาย ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะครบกำหนด ๓๖๐ วัน ในวันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น คณะรัฐมนตรีจึงมีมติตั้งคณะกรรมการขึ้นมาพิจารณา ปรับปรุงแก้ไขกฎหมายและหามาตรการทั้งในด้านการแพทย์ กฎหมาย และสังคม เพื่อรองรับคำวินิจฉัย ของศาลรัฐธรรมนูญดังกล่าว เพื่อมิให้การทำแท้งเกิดขึ้นโดยปราศจากมาตรการใด ๆ มารองรับ

๑.๓.๒ นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล ได้แถลงถึงความจำเป็นและเหตุผลความจำเป็นของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. สรุปได้ ดังนี้

ในเบื้องต้นเห็นพ้องด้วยในหลักการของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ตามที่คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ ซึ่งสาระเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมความผิดอาญาในการยุติการตั้งครรภ์ เพื่อแก้ปัญหาต่อการกระทำของแพทย์ที่ต้องยุติการตั้งครรภ์ที่อาจมีความผิดในคดีอาญา รวมถึงเพื่อการไม่สนับสนุนการทำแท้งเถื่อนในการซื้อขายมาใช้เพื่อทำแท้ง โดยหญิงผู้ตั้งครรภ์ไม่อาจรู้ถึงความไม่ปลอดภัยของยาทำแท้ง นอกจากนี้ ข้อมูลจากสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ปี ๒๕๔๘ เป็นต้นมา พบมีผู้ป่วยจากการทำแท้งไม่ปลอดภัย มีจำนวน ๒๗,๐๐๐ - ๓๒,๐๐๐ รายต่อปี โดยมีผู้เสียชีวิตเฉลี่ยปีละ ๒๐ - ๓๕ ราย จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่สภาผู้แทนราษฎรจะต้องตรากฎหมายฉบับนี้

อย่างไรก็ดี ความแตกต่างประการสำคัญของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ที่เสนอโดยคณะรัฐมนตรี กับร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ที่เสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล คือ เงื่อนไขของอายุการตั้งครรภ์ซึ่งร่างพระราชบัญญัติฯ ที่เสนอโดยคณะรัฐมนตรี กำหนดอายุการตั้งครรภ์ไม่เกิน ๑๒ สัปดาห์ (๓ เดือน) ส่วนร่างพระราชบัญญัติฯ ที่เสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล กำหนดอายุการตั้งครรภ์ไม่เกิน ๒๔ สัปดาห์ (๖ เดือน) ซึ่งหากหญิงทำแท้งจะไม่มี ความผิดทางอาญา ทั้งนี้ จากสถิติการยุติการตั้งครรภ์ของหญิงตั้งครรภ์ พบว่า มีจำนวน ๓๐๐,๐๐๐ รายต่อปี โดยการยุติการตั้งครรภ์ภายหลัง ๑๒ สัปดาห์นั้น มีหลายสาเหตุ อาทิ การคุมกำเนิดไม่สำเร็จ การไม่มีค่าใช้จ่ายในการตั้งครรภ์ การตั้งครรภ์เป็นอุปสรรคในการประกอบวิชาชีพ จึงเห็นว่า ระยะเวลาตั้งครรภ์ ๒๔ สัปดาห์ตามร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ สอดคล้องกับความปลอดภัยของหญิงตั้งครรภ์ในบริบทของสังคมยุคปัจจุบัน

นอกจากนี้ เพื่อให้เป็นไปตามหลักความเสมอภาคทางเพศ จึงได้แก้ไขปรับปรุงมาตรา ๓๐๑ โดยใช้คำว่า “บุคคล” แทนคำว่า “หญิง” ตามถ้อยคำในประมวลกฎหมายอาญาเดิม เนื่องจากหลีกเลี่ยงผลกระทบอันจะเกิดจากการวิพากษ์วิจารณ์หญิงตั้งครรภ์ซึ่งได้ตกลงยุติการตั้งครรภ์เท่า นั้นว่าเป็นผู้กระทำผิดอาญา รวมถึงเพื่อให้สอดคล้องกับหลักความเท่าเทียมตามเพศสภาพและความปลอดภัยของหญิงที่ต้องการยุติการตั้งครรภ์

๒. การอภิปรายของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ภายหลังจากที่นายวิษณุ เครืองาม รองนายกรัฐมนตรี และนายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล ได้เสนอร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ทั้ง ๒ ฉบับ ต่อที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรแล้ว มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อภิปรายแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติทั้ง ๒ ฉบับ สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

(๑) หึงตั้งครรภ์ควรมีสัทธิเลือกที่จะยุติการตั้งครรภ์ที่ปลอดภัย โดยที่ระยะอายุครรภ์ ในช่วงใดจะเป็นระยะเวลาที่เหมาะสม เห็นควรให้นำผลการพิจารณาจากหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้องมา วิเคราะห์ โดยคำนึงถึงสิทธิของหึงตั้งครรภ์และทารกในครรภ์รวมถึงเพื่อให้แพทย์ผู้ทำการยุติ การตั้งครรภ์มีความชัดเจนในการทำงานที่ถูกต้องตามกฎหมาย

(๒) หลักการและเหตุผลของร่างพระราชบัญญัติทั้ง ๒ ฉบับ ย่อมทำให้การทำงานของแพทย์ ที่ต้องยุติการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์มีความชัดเจนและสร้างความมั่นใจให้กับแพทย์ว่าสามารถทำแท้ง ให้กับหึงที่ถูกข่มขืนได้ในเวลาใด รวมถึงกฎหมายอาญาเดิมไม่ได้ระบุเหตุความผิดปกติของทารกใน ครรภ์ว่าสามารถทำการยุติการตั้งครรภ์ได้

(๓) การตั้งครรภ์ของแรงงานหึงในระบบและนอกระบบควรได้รับสิทธิและสวัสดิการ ในการลาคลอดและเลี้ยงดูบุตร ซึ่งยังไม่ครอบคลุมกับค่าใช้จ่ายที่ต้องใช้เพื่อการตั้งครรภ์และเลี้ยงดูบุตร ให้เติบโตเป็นคนที่ดีของสังคมได้ และสนับสนุนให้ขยายระยะเวลาที่สามารถยุติการตั้งครรภ์ได้ หากอายุครรภ์ไม่เกินที่ ๒๔ สัปดาห์ เนื่องจากสภาวะแวดล้อมและสภาวะร่างกายของหึงและคน แตกต่างกัน ดังนั้น ควรให้สิทธิแก่หึงตั้งครรภ์เนื่องจากความไม่พร้อมด้วยปัจจัยต่าง ๆ ได้มีทางเลือกที่ เพิ่มขึ้น

(๔) การยุติการตั้งครรภ์ที่ถูกต้องตามกฎหมายควรจัดให้มีกลุ่มบุคคลจากสาขาอาชีพ ซึ่งประกอบด้วย บุคลากรทางการแพทย์และการสาธารณสุขที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญที่สามารถให้คำแนะนำ หึงตั้งครรภ์ได้อย่างถูกต้อง เพื่อนำไปหารือกับครอบครัวเพื่อหาทางเลือกและวิธีการช่วยเหลือ ในรูปแบบต่าง ๆ

(๕) สำหรับโทษทางอาญาของผู้กระทำผิดฐานทำให้ตนแท้งลูกนั้น จะต้องมียุทธโทษ ที่ไม่สูงมากนัก เนื่องจากความผิดของหึงที่ยุติการตั้งครรภ์นั้น ยังไม่มีความแน่ชัดว่าหึงตั้งครรภ์ อาจตกอยู่ในฐานะเป็นเหยื่อของการตั้งครรภ์หรือไม่ ดังนั้น การลงโทษต้องได้สัดส่วนกับการกระทำ ความผิดด้วย

๓. ข้อสังเกตเนื้อหาของร่างพระราชบัญญัติ

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ตั้งข้อสังเกตต่อร่างพระราชบัญญัตินี้ ดังนี้

(๑) ในเรื่องเกณฑ์อายุของการตั้งครรภ์ที่เหมาะสมในการที่จะอนุญาตให้ยุติการตั้งครรภ์ เนื่องจากการตั้งเกณฑ์โดยกำหนดอายุครรภ์แบบระบุชัดเจน โดยไม่ยืดหยุ่น อาจสร้างปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายได้ รวมถึงควรให้ความรู้กับสังคมให้ถูกต้องโดยปราศจากอคติกับหญิงตั้งครรภ์ และการส่งเสริมให้เกิดความเสมอภาคทางเพศ

(๒) การกำหนดอายุครรภ์ที่สามารถทำแท้งในระยะเวลาอายุครรภ์ไม่เกิน ๑๒ สัปดาห์ อาจเป็นระยะเวลาที่น้อยเกินไป เนื่องจากผู้หญิงแต่ละคนสามารถรู้ว่าตนตั้งครรภ์ได้ในเวลาไม่เท่ากัน บางคนอาจเกินกว่า ๑๒ สัปดาห์ จึงอาจทำให้หญิงที่ไม่ประสงค์จะตั้งครรภ์สามารถแสดงเจตนาได้

(๓) ประเด็นปัญหาการตั้งครรภ์ที่ไม่พร้อมหรือการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์นั้น ควรมีการแก้ไขปัญหาโดยการให้ความรู้ความเข้าใจแก่เยาวชนเกี่ยวกับการป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ รวมถึงการจัดให้มีสวัสดิการของการคุมกำเนิด อาทิ ยาคุมกำเนิด และถุงยางอนามัย

๔. ผู้แทนจาก กรมอนามัย และแพทยสภา ตอบชี้แจง ดังนี้

๔.๑ นายแพทย์บัญชา คำของ รองอธิบดีกรมอนามัย ได้ตอบชี้แจง ดังนี้

(๑) กรมอนามัยมีบทบาทที่สำคัญตามนโยบายกระทรวงสาธารณสุขในการกำหนดขอบเขต ประเภท การให้บริการเจริญพันธุ์ ซึ่งกรมอนามัยได้กำหนดมาตรฐานการยุติการตั้งครรภ์ที่ปลอดภัย ซึ่งมีหลักการที่มีองค์ประกอบ ๑๒ ขั้นตอน ตัวอย่างสำคัญ คือ การให้คำปรึกษา และการให้บริการโดยแพทย์ผู้เชี่ยวชาญ รวมถึงมียาที่ปลอดภัยและเป็นสิทธิประโยชน์อยู่ในหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าเรียบร้อยแล้ว

(๒) กรณีอายุครรภ์ที่น้อยหากได้รับประทานยาอ่อนจะได้รับผลการยุติการตั้งครรภ์ที่ปลอดภัยสูง รวมถึงวิธีการที่กระทำโดยแพทย์ซึ่งจะยุติการตั้งครรภ์ที่มีอายุครรภ์น้อยกว่า ๑๒ สัปดาห์ จะมีความปลอดภัยและไม่ซับซ้อน ซึ่งมีกระบวนการ ๒ วิธี ได้แก่ (๑) การรับประทานยา และ (๒) การใช้เครื่องดูดสุญญากาศ

อย่างไรก็ดี ตามร่างพระราชบัญญัตินี้ มาตรา ๓๐๕ กำหนดว่า การยุติการตั้งครรภ์เมื่ออายุครรภ์เกิน ๑๒ สัปดาห์ ต้องกระทำโดยแพทย์ผู้ประกอบเวชกรรม นั้น เนื่องจากแพทย์จะสามารถประเมินอายุครรภ์ การประเมินความเสี่ยง โดยแพทย์สามารถประเมินวิธีการยุติการตั้งครรภ์ที่ปลอดภัย

(๓) กรณีหญิงที่ตั้งครรภ์อายุต่ำกว่า ๑๕ ปี ซึ่งกรมอนามัยเป็นหน่วยงานผู้รับผิดชอบในการออกกฎกระทรวงว่าด้วยประเภทขอขเขตการให้บริการ ซึ่งกำหนดว่า เด็กที่มีอายุมากกว่า ๑๕ ปี บริบูรณ์ขึ้นไป แต่ไม่เกินอายุ ๒๐ ปีบริบูรณ์ มีสิทธิในการตัดสินใจด้วยตนเองในการขอรับบริการอนามัยเจริญพันธุ์ ยกเว้นหญิงที่อายุต่ำกว่า ๑๕ ปีบริบูรณ์ จะต้องได้รับอนุญาตจากผู้ปกครอง ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาค่าการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. ๒๕๕๙

(๔) สำหรับระยะเวลาอายุครรภ์ของหญิงที่น้อยกว่า ๑๒ สัปดาห์ ที่สามารถยุติการตั้งครรภ์ได้อย่างปลอดภัย นั้น กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ได้พิจารณาปรับแก้ไขร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา แพทยสภา และราชวิทยาลัยสูตินรีแพทย์แห่งประเทศไทย ทั้งนี้ กรมอนามัยได้เห็นชอบในหลักการของร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ ตามที่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ได้มีหนังสือสอบถามมายังกรมอนามัยด้วยแล้ว

๔.๒ ศาสตราจารย์คลินิกเกียรติคุณ วิบูลพรรณ รัฐะติลล กกรมการแพทยสภา ได้ตอบชี้แจง ดังนี้

(๑) ประเด็นในมาตรา ๓๐๕ (๒) ของร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ ที่จะพิจารณาได้อย่างไรว่า หากทารกคลอดออกมาจะมีความเสี่ยงอย่างมากที่จะได้รับผลกระทบจากความผิดปกติทางกายหรือจิตใจ ถึงขนาดทุพพลภาพอย่างร้ายแรงนั้น เห็นว่า แพทย์จะต้องใช้ข้อมูลวิทยาศาสตร์และข้อมูลทางการแพทย์ รวมทั้งพิจารณาความอยู่รอดของทารกในครรภ์และภาวะของหญิงมีครรภ์ประกอบเข้าด้วยกัน โดยจะให้ข้อมูลการแพทย์อย่างครบถ้วนก่อนที่หญิงและชายผู้เป็นผู้ให้กำเนิดของทารกจะเป็นผู้ตัดสินใจว่าจะยุติการตั้งครรภ์

(๒) ประเด็นเกี่ยวกับกรณีหากอายุครรภ์เกินกว่า ๑๒ สัปดาห์ แต่มีความจำเป็นต้องยุติการตั้งครรภ์ตามมาตรา ๓๐๕ นั้น เห็นว่า แพทยสภาจะต้องไปออกกฎ ระเบียบที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดความถูกต้องชัดเจนและเป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย

ทั้งนี้ ในการยุติการตั้งครรภ์แพทย์จะยึดหลักการ ๒ ประการ ได้แก่ (๑) ความปลอดภัยของคนไข้ และ (๒) จะต้องเป็นการกระทำที่ชอบด้วยกฎหมาย

๕. ผลการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรในวาระที่หนึ่ง ชั้นรับหลักการ

มติ ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้ลงมติในวาระที่หนึ่งรับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ทั้ง ๒ ฉบับไปพร้อมกัน โดยที่ประชุมลงมติรับหลักการด้วยคะแนนเสียง ๒๘๗ เสียง ไม่รับหลักการ ๕ เสียง งดออกเสียง ๑๖ เสียง และไม่ลงคะแนน ๑ เสียง และมีมติให้ตั้งคณะกรรมการวิสามัญ จำนวน ๓๙ คน และเนื่องจากเป็นพระราชบัญญัติที่มีสาระสำคัญเกี่ยวกับสตรี ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๒๘ วรรคสอง

ที่กำหนดให้จำนวนคณะกรรมการวิสามัญต้องประกอบด้วย ผู้แทนองค์กรเอกชนที่ทำงานเกี่ยวกับสตรี ไม่น้อยกว่า ๑ ใน ๓ ของจำนวนกรรมาธิการวิสามัญทั้งหมด โดยที่ประชุมได้ลงมติให้ใช้ ร่างพระราชบัญญัติของคณะรัฐมนตรีเป็นหลักในการพิจารณาในวาระที่สองขึ้นคณะกรรมการและมีกำหนดแปรญัตติภายใน ๗ วัน

๑. ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) ซึ่งเป็นเอกสารแนบระเบียบวาระ ในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๕ ปีที่ ๒ ครั้งที่ ๑๑ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่สอง) วันพุธที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๖๓
<https://dl.parliament.go.th/handle/lirt/572254>

๒. เอกสารประกอบการพิจารณา ในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๕ ปีที่ ๒ ครั้งที่ ๑๑ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่สอง) วันพุธที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๖๓ (ร่างพระราชบัญญัติที่เสนอโดยคณะรัฐมนตรี)
<https://dl.parliament.go.th/handle/lirt/572260>

๓. เอกสารประกอบการพิจารณา ในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๕ ปีที่ ๒ ครั้งที่ ๑๑ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่สอง) วันพุธที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๖๓ (ร่างพระราชบัญญัติที่เสนอโดยนายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล กับคณะ)
https://library2.parliament.go.th/giventake/content_hr/hr25/m072363.pdf

๔. บันทึกการประชุม ในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๕ ปีที่ ๒ ครั้งที่ ๑๑ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่สอง) วันพุธที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๖๓
http://msbis.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_report/main_warehouse_dll_x.php?aid=9716&mid=4250

๕. บันทึกการออกเสียงลงคะแนนของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๕ ปีที่ ๒ ครั้งที่ ๑๑ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่สอง) วันพุธที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๖๓
http://msbis.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_report/main_warehouse_dll_x.php?aid=9717&mid=4250

๖. คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๔/๒๕๖๓ เรื่อง นางสาวศรีสมัย เชื้อชาติ (ผู้ร้อง) ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๓ [ระหว่าง นางสาวศรีสมัย เชื้อชาติ ผู้ร้อง - ผู้ถูกร้อง] <https://dl.parliament.go.th/handle/lirt/559926>

